

XARİCİ DİLLƏRİN TƏDRİSİ METODİKASI
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ
METHODOLOGY OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

UOT 372.881.113.31

Jalə Oktay qızı Salmanova

*Azərbaycan Dillər Universitetinin baş müəllimi,
fəlsəfə doktoru proqramı üzrə dissertant
<https://orcid.org/0000-0002-4846-1514>
[https://doi.org/10.69682/azrt.2024.91\(3\).115-120](https://doi.org/10.69682/azrt.2024.91(3).115-120)*

PLÜRALİST YANAŞMA: FRANSIZ DİLİ FƏNNİNİN TƏDRİSİNDƏ
QEYRİ-VERBAL ÜNSİYYƏT VƏ BƏDƏN DİLİ

Жалә Октай гызы Салманова

*старший преподаватель Азербайджанского Университета Языков
диссертант по программе доктора философии*

ПЛЮРАЛИСТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ: НЕВЕРБАЛЬНАЯ КОММУНИКАЦИЯ
И ЯЗЫК ТЕЛА ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА

Jalə Oktay Salmanova

*senior lecturer at Azerbaijan University of Languages
doctoral student in the program of doctor of philosophy*

PLURALISTIC APPROACHES: NON-VERBAL COMMUNICATION AND BODY
LANGUAGE IN FRENCH COURSES

Xülasə. Dillərə və mədəniyyətlərə plüralist yanaşma xarici dilin tədrisində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dillərə və mədəniyyətlərə plüralist yanaşmanın əsas prioriteti dilöyrənənlər arasında ifadəli öyrənməni dəstəkləməsidir. Odur ki, mədəniyyətlərarası kommunikasiyada bədən dilini və qeyri-verbal ünsiyyəti öyrənmək ünsiyyətin digər elementlərini bilmək qədər vacibdir. Bədən dili və qeyri verbal ünsiyyətin mədəniyyətlərarası mühitdə tədrisi dildə səmərəli və düzgün ünsiyyəti təmin etməkdir. Beləliklə, xarici dil dərslərində həmin dildə danışan insanların mədəniyyətlərinə xas ola biləcək bədən dili xüsusiyyətlərinin ötürülməsi dilin səmərəli şəkildə mənimsənilməsində mühüm rol oynayır.

Açar sözlər: plüralist yanaşma, qeyri-verbal ünsiyyət, bədən dili, verbal ünsiyyət, tədris.

Резюме. Плюралистический подход к языкам и культурам занимает важное место в преподавании иностранных языков. Основным приоритетом плюралистического подхода к языкам и культурам является поддержание выразительного обучения. Поэтому изучение языка тела и невербального общения в межкультурном общении так же важно, как и знание других элементов общения. Обучение языку тела и невербальному общению в межкультурной среде призвано обеспечить эффективное и правильное общение на языке. Таким образом, на уроках иностранного языка передача особенностей языка тела, которые могут быть специфичными для культуры людей, говорящих на этом языке, играет важную роль в эффективном овладении языком.

Ключевые слова: плюралистический подход, невербальное общение, язык тела, вербальное общение, преподавание

Summary. A pluralistic approach to languages and cultures is important in foreign language teaching. A major priority of a pluralistic approach to languages and cultures is to support expressive learning among learners. Therefore, learning body language and non-verbal communication in intercultural communication is

as important as knowing other elements of communication. Teaching body language and non-verbal communication in a cross-cultural environment is to ensure effective and correct communication in the language. Thus, in foreign language lessons, the transfer of body language characteristics that may be specific to the cultures of the people who speak that language plays an important role in the effective acquisition of the language.

Keywords: *pluralistic approaches, non-verbal communication, body language, verbal communication, teaching.*

Çoxdilli və çoxmədəniyyətli səriştə onun “dillərə görə fərqli və ayrı-ayrı ünsiyyət bacarıqlarının məcmusundan” ibarət deyil, daha çox “mövcud olan bütün dil repertuarını əhatə edən çoxdilli və çoxmədəniyyətli səriştədən” ibarət olması ilə xarakterizə olunur. Dillər üzrə Ümumavropa çərçivə sənədində (CEFR) də qeyd edildiyi kimi, linqvistik və mədəni səriştənin formalaşdırılması istənilən dil layihəsinin plüralist yanaşmada tədrisində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, “Xarici dilin tədrisində eyni anda bir neçə dil və mədəniyyət növünü əhatə edən fəaliyyətlər” təklif etməsək, “bir-birimizlə qarşılıqlı şəkildə dil öyrətməkdə və öyrənməkdə” uğur qazanmaq mümkün deyil [4].

“Dillərə və mədəniyyətlərə plüralist yanaşma” metodunun qısa izahatına nəzər yetirsək, bu yanaşmanın ünümü xüsusiyyəti tələbələrə eyni vaxta birdən çox dil (Ana dili də daxil olmaqla) və ya bir neçə mədəniyyət növünü öyrənməyə imkan verməsidir. Təcrübələr göstərir ki, dərstdə belə bir iş formasının təşkili tələbələrə dillər (və mədəniyyətlər) arasında əlaqə qurmağa kömək üçün səmərəli metod və vasitə hesab edilir. 2007-ci ildə Avropa şurası tərəfindən Dillər üzrə Ümumavropa çərçivə – CEFR sənədinin davamı olaraq qəbul edilən “Dillərə və mədəniyyətlərə” plüralist yanaşmanın əsas prioriteti dilöyrənənlər arasında ifadəli öyrənməni dəstəkləməsidir. Mişel Kandali və onun dilçi komandası tərəfindən tərtib edilən CARAP (Dillərə və mədəniyyətlərə plüralist yanaşma) çərçivə sənədi CEFR-in təlim standartlarını tamamlayır və dil tədrisində CEFR ilə müqayisədə gələcəkdə eyni dərəcədə əhəmiyyətli nəticəni göstərməsi ehtimal edilir.

Bəs fransız dili fənninin tədrisində qeyri-verbal ünsiyyət və bədən dilinin plüralist yönümlü tədrisi hansı formada həyata keçirilir ?

Elmi tədqiqatlar göstərir ki, ilk insanlar bədən dilindən istifadə edərkən oxşar əlamətlər və davranışlar nümayiş etdirirdilər. Bədən dilinin əsas işarələmə sistemini təşkil edən bu me-

sajlar bəşəriyyətin universal dilidir. Ona görə də bir azərbaycanlının qorxdığı zaman verdiyi fiziki mesajlar fransız və ya almanın göstərdiyi fiziki mesajlarından heç bir fərqi yoxdur. Ancaq insanların sayı artdıqca, dəyişən həyat tərzləri, vərdisləri, dini inancları, yaşadıkları coğrafiya və iqlimdən asılı olaraq bədən dillərində mədəni fərqliliklər ortaya çıxmağa başladı [9]. Bədən dilini mənalandırma mədəni mühitlə, eləcə də ünsiyyət quran insanların sosial rolları ilə sıx bağlıdır. Bu kontekstdə demək olar ki, hər bir cəmiyyətin öz mədəni quruluşu daxilində istifadə etdiyi jest və mimikaları vardır.

Jestlər və mimikalar insanların yaşadıkları cəmiyyətlərin mədəniyyəti daxilində formalaşır və yönləndirilir. Baltşa görə biz, ilk növbədə, bədən dilindən həm yaxın ətrafımızda, həm geniş ictimai həyatımızda, həm də müxtəlif ölkələrdən olan insanlarla münasibətlərimizdə istifadə edir və onların bədən dili ilə dediklərini anlamağa çalışırıq. Mədəni həyat tərzimizdə ünsiyyət qurduğumuz insanlarla nə qədər ümumi xüsusiyyətlər varsa, qarşılıqlı bədən dilini başa düşməyimiz bir o qədər asan olar. “Mədəni fərqlər bədən dili əlaqələrimizdə artdıqca, xarici ölkədə ətrafımızdakı insanların duyğu və düşüncə axınını qiymətləndirmək bizim üçün çətinləşir” [3]. Buna görə də, digər mədəniyyətlərin qeyri-verbal dillərini təhlil etmək üçün xarici dili tədris edən hər bir müəllim çox məlumatlı olmalıdır.

Hələ danışa bilməyən bir körpənin hərəkətlərindən nəyə ehtiyac duyduğunu anlamağa çalışdığımız kimi, dili bilmədiyimiz bir ölkədə də, eyni şəkildə insanların hərəkətlərini izləyərək onları anlamağa çalışırıq. Bədən dilinin mədəniyyətlərarası fərqlərini müəyyən etmək üçün bir çox araşdırmalar aparılmışdır.

Bu gün xarici dilin tədrisində üstünlük təşkil edən plüralist yanaşmada da vurğulandığı kimi, xarici dili öyrənmək mədəniyyəti öyrənməklə bərabər tutulur. Başqa sözlə, insan xarici dilin köməyi ilə dilini öyrəndiyi ölkənin mədəniyyətini formalaşdıran amilləri tanımağa başla-

yır və “yad mədəniyyətdə vərdişlər formalaşdırır” [1]. Mədəniyyətlərarası ünsiyyətdə kommunikasiyanın mühüm tərkib hissəsi olan bədən dilini öyrənmək və öyrətmək ünsiyyətin digər elementlərini bilmək qədər vacibdir. Dilin sintaksisi, qrammatikası, düzgün tələffüzü və s. tədrisilə yanaşı, xarici dil dərslərində həmin dildə danışan insanların mədəniyyətlərinə xas ola biləcək bədən dili xüsusiyyətlərinin ötürülməsi səmərəli tədris üçün vacibdir. Bu kontekstdə xarici dil tədrisində bədən dili haqqında məlumat verilmədən, xarici dil öyrənənin öz mədəniyyətinin bədən dili ilə hədəf mədəniyyətin bədən dilinin xüsusiyyətləri müəyyən edilərək müqayisə edilə bilər.

Bədən dilinin bəzi xüsusiyyətləri hər iki mədəniyyətdə eyni ola bilər və ya olmaya da bilər. Eyni kimi görünən, lakin fərqli şəkildə başa düşülən xüsusiyyətlər də ola bilər. Bundan əlavə, eyni şeyi ifadə etmək üçün müxtəlif bədən dili kodları istifadə edilə bilər. Bu hallarda, fərqi başa düşmək və şərh etmək üçün o mədəniyyətin bədən dili xüsusiyyətlərinə müəyyən

bir həssaslıqla yanaşılaraq dərk etmək lazımdır. Mülən qeyd edir ki, bir asiyalının təbəssümünü dostcasına qəbul və ya bəyənmə kimi şərh edən avropalı onun təbəssümünün əslində onun vəziyyətindən narazı olduğunu ifadə etdiyini anlamaya bilər [6]. Burada bədən dilinin istifadəsi formaca eynidir, lakin mənaca fərqlidir. Bunlar üz-üzə mədəniyyətlərarası ünsiyyətdə ən çox yanlış təsəvvürlərə və anlaşılmazlıqlara səbəb olan bədən dili mesajlarıdır. Başqa bir misal, şifahi olmayan dildən istifadə edərək təsdiqləmə “bəli” və ya rədd etmə “yox” formalarıdır. Azərbaycanlılar dilində şifahi mesajı təsdiqləyərkən başlarını irəli yelləyirlər, əslində onlar da eyni işarədən yox mənasında istifadə edirlər, baxmayaraq ki, bu jest bir çox mədəniyyətlərdə bəyənmə və başa düşülən sayılır. “Yox” mənasında Azərbaycan, Türk, və Fransızlar başqa insanlar başlarını sağa-sola çevirərək nəyisə bəyənmədiklərini və ya rədd etdiklərini göstərirlər. Aşağıda qeyd edəcəyimiz 1-ci cədvəldə bədən dilində jest və mimikaların plüralistiyönlü istifadəsinə dair bir neçə nümunələrə nəzər yetirək:

Mövzular	Təriflər	Nümunələr
Mimik	Mimika bir duyğu və ya düşüncəni bədən hərəkətləri ilə ifadə etmək aktıdır, qaş, göz, üz və ağız hərəkətləri ilə üz ifadələrinin hərəkətlərindən ibarətdir.	Qaş qaldırmaq, göz qırpmmaq, burun dəliklərini böyütmək, alnını qırıxdırmaq və s.
Jest	Bədənin bütün hərəkətlərini əhatə edir. Əllərin, qolların, ayaqların, başın və bütün bədənin danışmadan göndərdiyi mesajı jest deyilir.	Əl sıxmaq, baş silkələmək, barmaqla göstərmək və s.
Bədən dili	Bədənin nümayiş etdirdiyi hər əzələ hərəkəti ilə ortaya çıxan jest və mimik formalaşmasıdır.	Ayaqlara yüklənmə, duruş və s.
Pantomim	Jestlərdən və mimik hərəkətlərdən istifadə etməklə oynanan oyunlardır.	Dil öyrənənlərin iştirakı ilə təşkil edilən səssiz teatrlar və oyunlar
Səssiz kino	Sinxron səs yazılışı olmayan, sadəcə dialoqlardan ibarət vizual sənətlərdən istifadə olunan filmlər. Səssiz film — Vikipediya (wikipedia.org)	İzlənilən səssiz filmlərin səhnələşdirilməsi; Dilöyrənənlərin iştirakı ilə səssiz filmlər üzərində iş : - Çarli Çaplinin səssiz filmləri; - Jan Dujardənin baş rolda oynadığı “The Artist” filmi; - Azərbaycan dilində ilk səssiz filmlər: “Neft və milyonlar səltənətində” “Neft və milyonlar səltənətində” filminin 95 yaşı tamam olur (medeniyyet.az) “Şəhər bağında xalq gəzintisi”, “Qafqaz rəqsi” Səssiz dövr (1920-1935) - Azerbaijan.az

Göz qırpması	Gözünü qırpmadan kiməsə baxmaq.	Fransada və digər Avropa ölkələrində qarşı tərəfi təhdid edib ruhdan salmaq mənasında olduğu halda, Azərbaycanda heyranlıqla izləmək deməkdir.
Alnını qırıdırmaq	Alnını qırıdırmaq bir jest nümunəsidir.	Azərbaycanda və türkdilli ölkələrdə bu qəzəb əlaməti olduğu halda, Avropada bir hadisəni düşünmək və ya birini danlamaq deməkdir.
Bədənin donması	Bədənin donması və ya hərəkətsiz qalması.	Azərbaycanda qorxu və təşviş əlaməti olsa da, Avropa ölkələrində birinə rədd cavabı vermək mənasında işlənir.

Tədris mühitində şagird-müəllim və ya tələbə-müəllim ünsiyyətində müəllimlərin bədən dilindən istifadəsi hədəf dilinin aşılmasında mühüm rol oynayır. Bunlara müəllimin hər bir dilöyrənənlə göz təması qurması, mövzunu izah edərkən arxasını auditoriyaya çevirməməsi, dinləyərkən tələbələrə tərəf çevrilməsi və s. davranışlardır. Lakin onu da qeyd etmək lazımdır ki, xüsusilə xarici dil müəllimləri gələcəkdə tədris etdikləri mədəniyyətin bədən dilini tələbələrinə aşılması üçün bu bacarıqlarla yanaşı, bu mövzuda kifayət qədər araşdırmalar aparılmalıdırlar. Tədqiq etdiyimiz müxtəlif mənbələr xarici dilin tədrisində bədən dili ilə bağlı araşdırmaların çox az olduğunu göstərir. Bəs xarici dil öyrədərkən həmin dilin qeyri-verbal ünsiyyət bacarıqlarını öyrənənlərə ötürmək üçün hansı üsul və metodlardan istifadə edə bilərik?

Fransız dilində verbal ünsiyyətin tədrisində nümunə olaraq bir neçə dərslük və ya metodlar göstərə bilərik ki, bunların içərisində ən səmərəlisi “Tendance” dərsliyidir. Dərslük Ümumavropa çərçivə sənədinin (CEFR) tələblərinə uyğun tərtib edilmişdir. Dərsliyin məzmunu və mövzuları tələbələrin müxtəlif situasiyalarda fransız dilində fikirlərini yazılı və şifahi şəkildə ifadə etmələrinə şərait yaradacaq şəkildə tərtib edilmişdir. Bundan əlavə dərslükdə təqdim edilən hər bölməyə uyğun tələbələrin dinləyəcəyi fransızdilli səsləndirmələr də mövcuddur. Məlumdur ki, səsləndirmələr dilöyrənən üçün dinləmə bacarıqlarının formalaşdırılmasında əvəzedilməz bir vasitədir və tələbələrə dərsləndikən vaxtlarda təkrar-təkrar dinləmələri tövsiyə olunur [7].

Dərslükdə qeyri-verbal ünsiyyətin və bədən dilinin real situasiyalarda tədrisinə təkan verəcək digər məhsuldar fəaliyyətlər də vardır ki, tələbələrin dilə qarşı marağ dairəsini daha da gücləndirir. Sözü gedən fəaliyyətlər isə fransız-

dilli aktyorların iştirakı ilə hər bölməyə uyğun video filmlərin yer almasından ibarətdir. Bununla yanaşı, serial şəklində təqdim edilən filmlərdə aktyorlar həm fransız, həm Belçika, həm çin, həm də ispan mədəniyyətinin fransız dilində təmsilçiləri hesab edilirlər. Yəni, dörd fərqli mədəniyyətin təmsilçisi olan insanların Fransada bir araya gəlməsi, eyni evi bölüşmələri və özlərini özlərinə məxsus tərzdə bu dildə ifadə etmələri dərsliyin metoduna marağı daha da artırır. Bundan başqa, mövzuların gündəlik real həyatdan bəhs edən film formatında dilöyrənənə çatdırılması onlarda bir başa tərcümə olmadan jestlər, mimikalar və bədən dili vasitəsilə öyrənmə prosesini möhkəmləndirməyə şərait yaradır. Tələbələr eyni zamanda, heç bir tərcüməyə ehtiyac olmadan məzmunu başa düşür və aktyorların hərəkətlərini, davranışlarını öz ana dilində müqayisəli şəkildə dərk edirlər. Dərs zamanı mənimsədikləri bilikləri isə rahat şəkildə rollu oyunlar zamanı və ya real situasiyalarda istifadə etməyə nail olurlar. Bu şəkildə mədəniyyətlərarası fərqliliklərin filmlər vasitəsilə dilöyrənənə çatdırılması digər mədəniyyətlər çərçivəsində maarifləndirməyə şərait yaradır. Belə ki, hədəf mədəniyyət qeyri-verbal ünsiyyət vəziyyətlərini çatdıran filmlər, şəkillər və s. materiallarla dərs prosesini daha da səmərəli şəkildə təşkil etmək olar.

Dərs zamanı istifadə edilən səmərəli fəaliyyətlərə nəzər salsaq görərik ki, bəzi onlayn dil saytlarında qeyri-verbal və bədən dilinin tədrisinə dair müxtəlif tapşırıqlar, rollu oyunlar yer almaqdadır. Məsələn, “<https://ticsenfle.blogspot.com/>” saytında göstərilən interaktiv tapşırıqlardan birinə nəzər yetirək:

«*Des gestes simples et efficaces pour réviser l'impératif et protégez -vous contre le virus de la grippe ... !*»

- a) *Mouillez-vous les mains avec de l'eau* jetez-le dans une poubelle f) *Entrelacez vos mains pour nettoyer la zone entre les doigts* g) *Séchez-vous les mains si possible avec un essuie-main à usage unique* h) *Rincez-vous les mains sous l'eau.*
- b) *Nettoyez également les ongles* c) *Versez du savon dans le creux de votre main* d) *Frottez-vous les mains de 15 à 20 secondes: les doigts, les paumes, le dessus des mains et les poignets* e) *Fermez le robinet avec l'essuie-main puis*

Yuxarıda qeyd etdiyimiz tapşırıq növü dil-öyrənənlərdə fransız dilində əmr formasını (Impératif) şəkillərlə təsvir edilmiş jestlər vasitəsilə sadə və səmərəli üsulla mənimsəməyə kömək edir. Belə ki, tapşırığın tərtibində əsas məqsəd şəkillərdə sıralama ilə qeyd edilən jestlərin izlənilməsi və onların mənasının xarici dildə və yeri gələrsə, ana dilində dərk edilməsidir. Proses zamanı dilöyrənənlər öz fərziyələrinə güvənərək müəllim tərəfindən heç bir tərcümə və izahatlara ehtiyac olmadan verilən sözlü ifadələri şəkillərdə hərəkətlərlə qeyd edilən jestlərlə uyğunlaşdırmalıdır. Daha sonra, fransız dilində əmr formasında qeyd edilən sözlü ifadələrin dərslər zamanı tələbələr tərəfindən şəkillərdə göstərilən jestlərlə öz əksini tapmasıdır. Fransız dilində əmr formasında fellərin cümlələrin içərisində altından xətt çəkilərək qeyd edilməsi və mənasının jestlərlə göstərilməsi məzmunun, fellərin mənalının və qrammatik qaydanın işlənmə formasını real situasiyada daha sürətli dərk edilməsinə şərait yaradır. Bədən üzvlərinə dair göstərilən ifadələri sözlü şəkildə qeyd edərək şəkillərdəki hərəkətləri öz hərəkətləri ilə göstərdikdə, tələbədə ünsiyyətə girmə vərdişləri daha sürətli formalaşır.

Bundan başqa, tapşırığın başlığında dilöyrənəndən eyni zamanda qrip virusuna qarşı ehtiyat tədbirlərinin görülməsi üçün şəkillərdə qeyd edilən jestlərə diqqətlə nəzər yetirməsi tövsiyə edilir. Tələbə cəmiyyətdə sosial bir fərd kimi özünü və ətrafdakı insanları yoluxucu xəstəliklərdən qorumaq üçün şəkillərdəki hərəkətlərin nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu fərqi nəzərə alaraq və öz real həyatında da onları tətbiq etməkdən

çəkinmir. Belliklə, müəllim tələbələrdə həm leksik, həm qrammatik biliklərin mənimsənilməsində, həm də interaktiv mühitdə verbal və qeyri-verbal ünsiyyət bacarıqlarının formalaşdırılmasında interaktiv dərslərdə istifadə edilən metod və onlayn texnikalardan istifadə etməkdən çəkinməməlidir [3].

Araşdırmaların nəticəsi olaraq deyə bilərik ki, qeyri-verbal ünsiyyət formalarına dair interaktiv metodlarla tərtib edilmiş fəaliyyətlər xarici dilin tədrisində həm şifahi ünsiyyət bacarıqlarının səmərəli şəkildə formalaşdırılmasında, həm də sosial-mədəni sferanın inkişafında mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Şəxslərarası ünsiyyət çoxkomponentli bir prosesdir. Bu proses ünsiyyətin şifahi və qeyri-verbal aspektləri ilə qurulur. Belə ki, qeyri verbal- ünsiyyət və bədən dili ünsiyyətin ayrılmaz, vacib bir hissəsidir. Mədəniyyətlərarası ünsiyyətin hədəfləndiyi bir dövrdə bədən dilini öyrənmək və öyrətmək ünsiyyətin digər linqvistik elementlərini bilmək qədər vacibdir [2]. Bədən dili və qeyri verbal ünsiyyətin öyrədilməsinin məqsədi səmərəli və düzgün ünsiyyəti təmin etməkdir.

Qeyri-verbal ünsiyyət bacarıqlarının şifahi nitqlə eyni anda səmərəli tədrisi üçün, ilk növbədə, dərslük müəlliflərinin bədən dili xüsusiyyətləri ilə bağlı materiallar hazırlamaları məqsəduyğun olardı. Xarici dilin tədrisi üçün hazırlanan kurs materiallarında dil tədrisinin hər bir mərhələsi üçün hədəf mədəniyyətin bədən dilinin istifadəsi haqqında məlumatlar sistemli şəkildə öz əksini tapmalıdır. Xarici dil dərslərində istifadə olunacaq filmlər, slaydlar, şəkillər və

fotoşəkillər mədəniyyətin şifahi olmayan ünsiyyət kodlarına istinad edərək dil öyrənənləri mədəniyyətlərəarası ünsiyyətə hazırlamaq məqsədi daşıyır. Bu isə dil tədrisində səmərəli bir ünsiyyət üçün vacibdir. Bu o deməkdir ki, hər bir ölkə xarici dilin tədrisi üçün öz tədris materiallarını yaratsa da, dil tədrisini şərtləndirən digər bacarıqlarla yanaşı, bədən dilinin ötürülməsi məsələsini də diqqət mərkəzində saxlamalıdır.

Problemnin aktuallığı. Fransız dili fənninin tədrisində qeyri-verbal ünsiyyət və bədən dilinin tədrisi əhəmiyyəti ön plana çıxarılır. Ünsiyyət zamanı

yaranan problemlərin aradan qaldırılmasında müasir təlim metodlarına və yanaşmalara ehtiyac duyulur.

Problemnin elmi yeniliyi. Bədən dili və qeyri-verbal ünsiyyətin plüralist yanaşmada tədrisi dildə səmərəli və düzgün ünsiyyəti təmin edir və bu istiqamətdə aparılan elmi araşdırmalar tədqiqatın elmi yeniliyini müəyyənləşdirir.

Problemnin praktik əhəmiyyəti. Məqalədə müəyyən edilən problemlər və irəli sürülən təkliflər xarici dildə verbal və qeyri-verbal ünsiyyətin tədrisində müasir yanaşmalardan, interaktiv dərslərdə istifadə edilən metod və texnikalardan istifadə müəhüm əhəmiyyət kəsb edir.

Ədəbiyyat:

1. Baltaş, A. Bedenin Dil. Dərs vəsaiti. / Z Baltaş. – İstanbul: Remzi Kitapevi, – 2002. – 176 s.
2. Berthier-Mclaughlin, C. Etre l'acteur de son cours / M. Harfaut. – Paris, Ed.Eyrolles: MasterClass, – 2008. – 149 s.
3. Cadre de Référence pour les Approches Plurielles des Langues et des Cultures / M. Candalier [və b.] – Strasbourg : Conseil de l'Europe, 2007. – 123 s.
4. Conseil de l'Europe. Cadre europeen commun de reference pour les langues : apprendre, enseigner, evaluer. / tərtd. Conseil de l'Europe, – Paris : Didier, – 2001. – 191 s.
5. Darwin, C. L'expression des émotions chez l'homme et les animaux. / Edité par Payot & Rivages. – Marseille, – 2001. – 222 s.
6. Moulin, J.F. Le discours silencieux du corps enseignant : La communication non verbale du maître dans les pratiques de classe // – Picardie : Carrefours de l'éducation, – 2004. № 17, – s. 142-159.
7. Tendances A1 – Méthodes de français / C. Gibbe, J. Girardet, J Parizet [və b.] – Paris: CLE International, – 2019. – 162 s.
8. Abbasəliyeva, R. Dildə ekspressivlik və emosionallığın verbal və qeyri-verbal ifadə vasitələri. – Bakı : Polygraphic production, – 2018. – 159 s.
9. Kaşıkçı, E. Doğrucu Beden Dili. – İstanbul: Hayat Yayıncılık, – 2002. – 216 s.

E-mail: salmanovajala@gmail.com
Redaksiyaya daxil olub: 03.06.2024